

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino

8

Številka: 065-02-8/2024/5
Ljubljana, 25. 4. 2024

Komisija za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino je na podlagi 20. in 29. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23) sprejela naslednje

POROČILO

k Zaključkom posveta Strategija razvoja biotehniškega izobraževanja in usposabljanja

Komisija za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino je na 16. seji 24. 4. 2024 obravnavala zaključke s posveta Strategija razvoja biotehniškega izobraževanja in usposabljanja, ki ga je skupaj s Konzorcijem biotehniških šol Slovenije organizirala 5. 4. 2024.

Komisija predlaga Državnemu svetu v seznanitev zaključke posveta z naslednjo vsebino:

»Komisija Državnega sveta za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino ter s Konzorcijem biotehniških šol Slovenije sta 5. 4. 2024 organizirala posvet z naslovom Strategija razvoja biotehniškega izobraževanja in usposabljanja.

Namen posveta je bil posodobiti Strategijo razvoja biotehniškega izobraževanja in usposabljanja, sprejete leta 2006 skupaj z prenovljenimi programi na srednješolskem in višješolskem področju. Strategija z biotehniškega področja je pomembna z vidika zagotavljanja kakovostnih kadrov za celotno biotehniko s posebnim poudarkom na zagotavljanju prehranske varnosti prebivalcem Slovenije. Ukrepi morajo biti usmerjeni k zagotavljanju višje dodane vrednosti v teh panogah, da se bo vključilo večje število mladih. Za doseganje odličnih rezultatov se morajo inštitucije s teh področij še bolj povezati med seboj. Prav tako so nujna večja finančna vlaganja v ta področja s strani različnih ministrstev in s strani gospodarskega sektorja. Smiselno je to urediti sistemsko na podlagi vnaprej jasnih pravil.

Posvet so z uvodnimi izhodišči odprli predsednik Državnega sveta Marko Lotrič, predsednik Konzorcija biotehniških šol Slovenije dr. Marijan Pogačnik, generalna direktorica direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje mag. Branka Hrast Debeljak in državni sekretar, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Blaž Germšek.

Strokovni pogled so predstavili programski direktor Jan Stevernik iz Zone College iz Nizozemske (Razvoj in priprava novih programov s področja kmetijstva), direktor Landwirtschaftskammer Kaernten / Kmetijsko gozdarske zbornice avstrijske Koroške DI Hanzi Mikln (Kmetijsko šolstvo v Avstriji s poudarkom na avstrijski Koroški), Jelka Čop, Ivana Belašič in Majda Stopar s Centra RS za poklicno izobraževanje (Prenova biotehniških programov), dr. Jože Podgoršek iz Konzorcija biotehniških šol Slovenije in Grma Novo mesto (Razvoj Biotehniškega izobraževanja in usposabljanja).

UGOTOVITVE

Osnovno poslanstvo biotehniških programov je izobraževanje in strokovno usposabljanje mladih za poklice iz celotne prehranske verige ter zagotavljanje varnega prostora za učenje, delo in kakovostno bivanje. Pristojno ministrstvo sofinancira praktični pouk s programi javnega izobraževanja na področju kmetijstva, agroživilstva, veterinarstva in gozdarstva. Srednjim šolam, ki izvajajo javne programe srednješolskega izobraževanja za kmetijstvo, je izdalo tudi pooblastilo za izvajanje usposabljanja za varno delo s traktorjem in traktorskimi priključki. Prihodki iz naslova izvajanja teh usposabljanj predstavljajo pomemben del dodatnih prihodkov za izboljšanje finančnega stanja posameznih šol.

Konzorcij biotehniških šol Slovenije je bil ustanovljen v letu 2004 z namenom skupnega razvoja biotehniškega področja. S projektom Biotehniška področja, najbolj učeča se področja, financiranim iz Evropskega socialnega sklada, so v konzorciju skupaj z deležniki prenovili vse biotehniške programe in leta 2006 Strategijo razvoja izobraževanja in usposabljanja. V letih 2008–2013 so nadaljevali s projektom Biotehniška področja, šole za življenje in razvoj ter zaposlene opolnomočili za praktično izvedbo prenovljenih programov. Konzorcij vključuje 13 šol v Sloveniji, v šolskem letu 2023/2024 je vpisanih približno 5.300 dijakov na področju kmetijstva, hortikulture, živilstva in prehrane, naravovarstva, veterine, gostinstva in turizma ter strokovne gimnazije. Na devetih biotehniških šolah se izvajajo tudi višješolski strokovni programi, na teh šolah je v študijskem letu 2023/2024 vpisano 850 študentov. Na biotehniških šolah se izobražujejo na področju kmetijstva, lova, gozdarstva, predelovalne industrije (proizvodnja živil in pijač) ter delno trgovine in gostinstva.¹

V projektu Modernizacija poklicnega izobraževanja želi Center za poklicno izobraževanje na osnovi preteklih izkušenj, mednarodnih študij in slovenskih raziskav posodobiti poklicne standarde in izobraževalne programe, da bodo dijaki in študentje ob zaključku izobraževanja usposobljeni za potrebe trga dela. Ključni poudarki bodo na vključevanju strokovnih novosti, sistematičnem razvijanju ključnih kompetenc, kot so digitalne, zelene,

¹ V Sloveniji imamo na voljo približno 475.000 ha kmetijskih zemljišč, 0,22 ha /prebivalca, kar na uvršča med države EU z najmanj pridelovalne površine. Poleg tega je 74 % površin v območju z omejenimi dejavniki pridelovanja. V kmetijstvo je po zadnjih podatkih (2023) SURS-a 72.917 zaposlenih, faktorski dohodek na zaposlenega znaša 7.069 EUR. Hortikultura obsega pridelovanje sadja, zelenjave, okrasnih zelnatih in lesnatih rastlin ter pridelava zelišč in gob. Slovenci imamo radi cvetje, saj imamo 1 cvetličarno na 2000 prebivalcev, kar nas uvršča v vrh v EU. S pridelavo cvetja in okrasnih rastlin se ukvarja približno 250 pridelovalcev.

Slovenija je izrazito gozdnata država, saj ima skoraj 63 % gozdnih površin, ki imajo poleg gospodarske vloge, tudi socialno in ekološko funkcijo. V zasebni lasti je 79 % gozdov, ki je v večini primerov kombinacija s kmetijsko dejavnostjo. Na tem področju so pogoste tudi storitve z gozdno mehanizacijo, ki omogočajo samozaposlitve.

V poročilu za leto 2022 Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij navaja, da je poročalo 275 kmetijskih podjetij s 1.917 zaposlenih, pridobili so 228,6 milijonov EUR čistih prihodkov od prodaje. Na področju živilstva je bilo 789 podjetij s 14.974 zaposlenimi, ustvarili so 2,4 milijarde EUR čistih prihodkov od prodaje.

podjetnostne, ipd. ter razvoju didaktičnih modelov, ki bodo omogočali povezovanje teorije in prakse ter povezovanje šol z lokalnim in mednarodnim okoljem ob zagotavljanju ustreznih pogojev za izvajanje programov. To zajema usposabljanja pedagoških delavcev in zagotovitev ustreznih materialnih pogojev za izvajanje posodobljenih izobraževalnih programov.

Pri posodobitvi strategije razvoja biotehniškega izobraževanja je za zagotovitev kadrovskih in materialnih pogojev za dvig zanimanja mladih za vpis v biotehniške programe ter vzgojo dovolj kvalitetnih kadrov nujno odgovoriti na naslednje izzive:

- prenova programov biotehniškega izobraževanja in fleksibilnost ter možnosti individualnih pristopov, upoštevanje raznolikost poslovnih subjektov – od družinskih kmetij do velikih podjetij in usposabljanje kvalitetnih učiteljev;
- normativna ureditev pogojev in določiti obseg posesti za delovanje šol in normativov za zaposlovanje dodatnih kadrov za nemoteno delovanje šolskih posestev in delavnic;
- analiza razlogov, zakaj je v višjem strokovnem izobraževanju biotehniških programov število diplomantov glede na število vpisanih študentov majhno (1:5);
- dokončna implementacija Zakona o zagotavljanju zemljišč za izvajanje izobraževalnih ter raziskovalnih in razvojnih dejavnosti s področja kmetijstva in gozdarstva in ureditev specifičnega financiranja in organiziranja šolskih kmetijskih posestev;
- zagotovitev ustrezne infrastrukture, opreme in kakovostnih kadrov za nemoteno delovanje šolskih posestev in šolskih delavnic;
- oblikovanje ustreznih razpisnih pogojev s področja biotehnike, da šole lahko kandidirajo;
- promocija poklicev biotehniškega izobraževanja (Euroskills oz. Sloskills).

Problematika izvajanja kvalitetnega izvajanja vseh oblik praktičnega izobraževanja:

- financiranje delovne sile na šolskih posestvih, delavnicah in obratih za izvajanje potrebnih in nujnih del tudi v času, ko ni udeležencev izobraževanja na šoli (krmljenje živali, oskrba gostov, izvajanje daljših procesov v predelavi hrane ipd.);
- zagotavljanje sodobne učne infrastrukture na posestvih, v obratih in delavnicah;
- iskanje vzvode za intenziviranje sodelovanja s podjetji in kmetijami, saj šolam v večjem delu Slovenije primanjkuje ustreznih »mojstrskih« kmetijskih gospodarstev.

ZAKLJUČKI

Biotehniške šole so nosilke strokovnega izobraževanja in usposabljanja za mlade, ki delajo v biotehniških poklicih na podeželju in so primerno razporejene po Sloveniji. Programi biotehniških šol so bili izdelani v letu 2006, zato jih je potrebno prenoviti.

Za kvalitetno izobraževanje in usposabljanje potrebujejo šole dovolj kmetijskih in gozdnih zemljišč s sodobno opremo, da bodo lahko sledile novim trendom razvoja. Šolska posestva so delavnice v naravi, zato potrebujejo investicijska vlaganja in primeren kader. Pri izvajanju usposabljanja nastajajo produkti, kjer je lastna cena proizvoda višja od prodajne cene, zato na teh posestvih in delavnicah ne morejo biti tržno konkurenčni.

Biotehniške šole bodo na podlagi poslanstva, vizije in dolgoročnih strateških ciljev upoštevale nove razvojne trende, pospešile razvoj trajnostnih, podjetnostnih in digitalnih kompetenc pri izobraževanju in usposabljanju, se še bolj specializirale za posamezna področja in povečale izmenjavo med dijaki in študenti.

Svoje poslanstvo, vizijo in dolgoročne strateške cilje bodo izdelale skupaj s deležniki: Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, Zadružno zvezo Slovenije, Zavodom za gozdove Slovenije, Kmetijskim inštitutom Slovenije, Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani, Fakulteto za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru, Zvezo slovenske podeželske mladine, Zavodom RS za varstvo narave, Gospodarsko zbornico Slovenije, Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije ter Centrom za poklicno izobraževanje, ki skrbi za razvoj poklicnega izobraževanja.

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano naj skleneta sporazum o načinu sofinanciranja šolskih posestev in šolskih delavnic ter zraven povabita tudi Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport ter Ministrstvo za naravne vire in prostor.

Sporazum naj predvidi način financiranja potrebnih investicij, investicijsko vzdrževanje, nakup opreme in strojev na šolskih posestvih in delavnicah. V sporazumu naj bo predvideno tudi financiranje potrebnih kadrov za obratovanje in vzdrževanje šolskih posestev in delavnic v času počitnic in praznikov. Prav tako je potrebno na podlagi Zakona o zagotavljanju zemljišč za izvajanje izobraževalnih ter raziskovalnih in razvojnih dejavnosti s področja kmetijstva in gozdarstva iz leta 2021, pristopiti k pridobivanju manjkajočih zemljišč na ustanovah v smislu kvalitetnega usposabljanja bodočih prevzemnikov kmetij.

Za zagotovitev kadrovske primanjkljivosti je potrebna celovita promocija kmetijskih poklicev na državni ravni z vključevanjem vseh deležnikov v panogi.

* * *

Komisija za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino na podlagi seznanitve z zaključki posveta in razprave predlaga Državnemu svetu, da ob seznanitvi z zaključki posveta sprejme naslednji **sklep**:

Državni svet se je seznanil z Zaključki posveta Strategija razvoja biotehniškega izobraževanja in usposabljanja ter na podlagi prvega in drugega odstavka 97. člena Poslovnika Državnega sveta poziva Vlado Republike Slovenije, da prouči zaključke posveta ter se do njih opredeli v roku 30 dni.

* * *

Za poročevalca na seji Državnega sveta je bil določen državni svetnik Jožef Školč.

Predsednik
Branimir Štrukelj, l.r.